

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Landdistriktsredegørelse 2000 af 9/5 2000.

Regeringens redegørelse til Folketinget om landdistrikterne.

(Redegørelse nr. R 16).

Indenrigsministeren (Karen Jespersen):

1. INDLEDNING

Regeringen har siden 1997 fremlagt en årlig redegørelse for udviklingen i landdistrikterne. Dette er således regeringens fjerde Landdistriktsredegørelse.

Redegørelsen følger op på de initiativer, som regeringen på tværs af sektorområderne foretager for at fremme udviklingen i landdistrikterne. Landdistriktsredegørelsen belyser endvidere udviklingen i og udfordringerne for landdistrikterne, og i forlængelse heraf opstilles der fokusområder for det kommende år.

Regeringens overordnede målsætning for landdistrikterne er, at der i landdistrikterne skabes en bæredygtig udvikling, der ikke baserer sig på passive overførsler.

Der skal derfor udvikles levedygtige landdistrikter med gode beskæftigelsesmuligheder og varierede service-, kultur- og fritidstilbud med henblik på, at landdistrikterne kan være en realistisk bosætningsmulighed for flest mulige borgere.

Der er tale om et fælles ansvar. Folketinget, regeringen samt de enkelte lokalsamfund, kommuner og amtskommuner har således alle et ansvar for at fremme udviklingen i landdistrikterne.

2. UDVIKLINGEN OG UDFORDRINGERNE I LANDDISTRIKTERNE

I det følgende afsnit redegøres for udviklingen og udfordringerne i landdistrikterne. Gennemgangen opdeles i et afsnit omkring befolkningsudviklingen, et afsnit omkring den generelle økonomiske udvikling og erhvervsudviklingen samt et afsnit omkring den kommunale og amtskommunale indsats.

Den nærmere talmæssige belysning af udviklingstendenserne i landdistrikterne fremgår af bilaget til redegørelsen. Heri er også en nærmere afgrænsning af landdistrikter, byområder samt de anvendte kommunegrupper.

2.1 Befolkningsudviklingen

For at skabe levedygtige landdistrikter er det regeringens målsætning, at landdistrikterne undgår affolkning og helst opnår en varieret sammensætning og voksende befolkning, samtidig med at kvaliteterne som gør det tiltrækkende at bosætte sig og færdes på landet bevares.

Det er derfor positivt, at vi kan konstatere, at der i de seneste år har været en befolkningstilvækst i landdistrikterne og landkommunerne.

I 1990'erne er befolkningstilbagegangen standset i landdistrikterne og landkommunerne. Befolkningstallet i landkommunerne var fra 1990 til 1995 næsten konstant, men har været stigende fra 1995. Landkommunerne har i 2000 omkring 798.000 indbyggere, svarende til 15 pct. af den samlede befolkning.

I landdistrikterne er der knap 781.000 indbyggere i 2000, hvilket svarer til 14,7 pct. af den samlede befolkning. Fra 1994 til 2000 er befolkningstallet i landdistrikterne steget med omkring 8.000 indbyggere svarende til en stigning på 1 pct.

Hvis landdistrikterne også fremover skal fremstå som en attraktiv bosætningsmulighed for flest mulige borgere, er det vigtigt, at der bypolitisk tages hånd om at bevare de kvaliteter og herlighedsværdier, der er at finde i de små byer.

Endvidere skal der i landdistrikterne tilstræbes et bredt udbud af forskellige boformer. Dette vil kunne øge befolkningen samt andelen af erhvervsaktive borgere i landdistrikterne, og derved betyde en mere varieret befolknings sammensætning på landet. Kan f.eks. en ældre husejer tilbydes en attraktiv ældrebolig i nærområdet, vil der kunne frigives en bolig, der kan give plads til, at en ny familie kan flytte til landdistriktet.

For at understøtte en sådan udvikling vil regeringen i 2000 lancere et særligt tema under Bypuljen med titlen »Små byer – store muligheder«, jf. nedenstående afsnit 3.1.

By- og boligministerens Bypulje giver endvidere mulighed for at igangsætte lokale samarbejdsprojekter, der kan vise nye veje i byudviklingen. Der er i landkommunerne endvidere mulighed for at benytte sig af bygningsforbed-

ringsudvalg, hvor der kan ydes støtte til beboelsesbygninger samt forsamlingshuse og lignende i landdistrikterne.

Kulturlivet er også en vigtig faktor i profileringen af landdistrikterne som en attraktiv bopætningsmulighed. Kulturministeriets Lokale- og anlægsfond kan i denne sammenhæng yde støtte til spændende byggeri og anlæg inden for kultur- og fritidsområdet samt bredt støtte etableringen af aktiviteter inden for fritids- og kulturområdet.

Endvidere kan Kulturministeriet indgå regionale kulturaftaler med amtskommunerne og kommunerne, hvorved der udlægges kulturmidler til decentral forvaltning. Aftalerne giver anledning til at øge samarbejdet på kulturområdet og kan forbedre og øge udbuddet af kulturelle aktiviteter.

Også Indenrigsministeriets Landdistriktspulje har det som delmål at støtte projekter, der kan styrke landdistrikternes kultur- og fritidsaktiviteter.

En del af befolkningsproblematikken består i at fastholde de unge på landet. Det er derfor vigtigt med attraktive lokale og regionale uddannelsesmuligheder. Endvidere har uddannelsesinstitutioner ofte stor betydning for, om de lokale virksomheder kan tiltrække veluddannet arbejdskraft og få adgang til ny viden.

Med henblik på at øge kvaliteten i uddannelserne, samtidig med at der bevares et geografisk dækkende udbud af uddannelserne arbejder regeringen på at omstrukturere de korte og mellem lange videregående uddannelser samt at gennemføre en uddannelsesreform af de tekniske erhvervsuddannelser, jf. afsnit 1 i bilag til redegørelsen.

Landdistrikterne og landkommunerne har en helt konkret mulighed for at øge befolkningen ved at modtage flere indvandrere og efterkommere fra 3. lande.

I landkommunerne var der i 2000 123 indvandrere og efterkommere fra 3. lande pr. 10.000 indbyggere, mens der i bykommunerne i Hovedstadsregionen var 858 indvandrere og efterkommere pr. 10.000 indbyggere.

Arbejdsløshedsprocenten for indvandrere og efterkommere fra 3. lande var i 1999 11 pct. i landkommunerne, mens arbejdsløshedsprocenten i bykommunerne lå på 17,1 pct.

Integrationsloven, som trådte i kraft den 1. januar 1999, betyder blandt andet, at kommunerne har overtaget det samlede ansvar for integration af både indvandrere og flygtninge, samt at

nyankomne flygtninge fordeles mere ligeligt mellem alle landets kommuner. Loven indeholder således et fordelingsystem, der lægger op til en bedre fordeling af flygtninge i de enkelte amter og kommuner.

Udgangspunktet for fordelingen af flygtninge er, at landets kommuneforeninger samt Københavns og Frederiksberg Kommuner en gang om året indgår en frivillig aftale om amtskvoter for flygtninge på grundlag af landstal, der udmeldes af Udlændingestyrelsen. Herefter skal kommunerne i det enkelte amt på grundlag af amtskvoten søge at nå til en enighed om en aftale for kommunekvoter for flygtninge. Hvis der ikke opnås enighed om en aftale afgør Udlændingestyrelsen kvoterne.

Da landkommunerne i dag typisk har en relativt lille befolkningsandel af indvandrere og flygtninge i forhold til landsgennemsnittet, vil disse kommuner normalt kunne modtage en forholdsvis stor andel af de nyankomne flygtninge. Fordelingen af flygtninge mellem alle landets kommuner vil derfor medvirke til at sikre fortsat befolkningsfremgang samt ny aktivitet i landkommunerne og landdistrikterne.

En evaluering af kommunernes hidtidige integrationsindsats, som et konsulentfirma har gennemført for Indenrigsministeriet i 1999, viser, at det har været en stor fordel for integrationsprocessen, når kommunerne har inddraget lokalbefolkningen, herunder de frivillige organisationer i integrationsindsatsen. Desuden viser evalueringen, at særligt de mindre kommuner har gode muligheder for at udnytte de tætte kontakter, der ofte er mellem de frivillige organisationer, det lokale erhvervsliv og kommunen.

Foreningen Det Skæve Danmark har peget på, at landkommunerne i højere grad vil deltage i integrationsarbejdet, hvis landkommunerne kan få bedre økonomiske muligheder for at modtage flygtninge.

Regeringen vil derfor have det som særligt fokusområde at forbedre landkommunernes og de mindre kommuners muligheder for at modtage flygtninge, jf. afsnit 3.1.

2.2 Den generelle økonomiske udvikling og erhvervsudviklingen

Der har de seneste år været en positiv økonomisk og erhvervmæssig udvikling i gang i landdistrikterne og landkommunerne som helhed. Den generelle økonomiske udvikling er således slået igennem i landdistrikterne, hvor den

gennemsnitlige sæsonkorrigerede ledighed i landkommunerne nu er nede på 5,4 pct.

Beskæftigelsen opgjort efter bopæl har siden 1994 været jævnt stigende i landkommunerne. Stigningen har dog været mindre i udkantskommunerne end i de øvrige kommunegrupper. Landkommuner er opdelt i udkantskommuner og øvrige landkommuner. Udkantskommuner er defineret som landkommuner, hvis største by havde mindre end 3.000 indbyggere i 1994, som er beliggende mere end 40 km fra nærmeste stærke geografiske center, og som er beliggende mere end 30 km fra nærmeste geografiske center i øvrigt.

Udviklingen i den skattepligtige indkomst pr. indbygger i perioden 1994-1998 har været mest gunstig for landdistrikterne. Landdistrikterne havde i denne periode en realvækst på 6,1 pct., mens realvæksten i byområderne var 2,6 pct. I absolut tal har stigningen udgjort 13.990 kr. i landdistrikterne, mens den i byområderne har udgjort 12.819 kr.

Ses der på beskæftigelsen opgjort efter arbejdssted, fås et indtryk af udviklingen i lokale arbejdspladser. I 1990 var der knap 1.800 færre beskæftigede pr. 10.000 indbyggere i landdistrikterne end i byområderne, hvilket i 1998 var faldet til omkring 1.300 færre beskæftigede.

Det kan således konstateres, at der i de seneste år generelt har været en positiv økonomisk udvikling i landdistrikterne og landkommunerne. Denne udvikling er dog ikke i samme grad kommet udkantskommunerne til gode, jf. bilagets afsnit 6 vedrørende centernære og centerfjerne landkommuner.

Regeringen vil derfor have det som fokusområde nærmere at følge udviklingen i landets regioner og herunder udkantskommunerne, jf. afsnit 3.5.

Erhvervslivet i landdistrikterne er præget af små og mellemstore virksomheder. Initiativer for disse virksomheder har derfor særlig stor betydning for beskæftigelsen på landet.

Som led i regeringens indsats for at lette erhvervslivets administrative byrder er der iværksat et erhvervsservice-initiativ, der siden 1. januar 2000 har gjort det muligt for de små og mellemstore virksomheder at overlade deres administrative opgaver til private serviceleverandører. Endvidere er der iværksat et nyt initiativ med det formål at styrke de små og mellemstore virksomheders administrative kompetencer. Virksomheder i 6 udvalgte amter

kan således i 2000 få gennemført et gratis »Servicecheck«.

Erhvervsstrukturen i landkommunerne har ændret sig i løbet af de seneste år. Beskæftigelsen i de primære erhverv er i perioden 1993 til 1998 faldet med 18,4 pct. i landkommunerne. Udviklingen i landdistrikterne har således i mindre omfang kunnet støtte sig på landbruget. Det er derfor vigtigt, at der i landdistrikterne fokuseres på mulighederne for alternative former for beskæftigelse.

Indenrigsministeriets Landdistriktspulje har det derfor som delmål at støtte projekter, der har fokus på at skabe nye, varige utraditionelle arbejdspladser i landdistrikterne.

Som følge af strukturudviklingen i landbruget er der mange tomme landbrugsbygninger, som kunne anvendes til etablering af nye små og mellemstore virksomheder på landet. En udnyttelse af disse skal bl.a. respektere planloven, der sikrer, at den sammenfattende planlægning forener de samfundsmæssige interesser i arealanvendelsen og medvirker til at værne om landets natur og miljø. Miljø- og Energiministeriet har foretaget en undersøgelse af, hvilke eventuelle barrierer, der er i planloven for at udnytte de overflødiggjorte landbrugsbygninger til erhverv.

Undersøgelsen viser, at planloven næppe er nogen hindring for at udnytte de overflødiggjorte landbrugsbygninger til erhverv. Ved en vurdering af udnyttelsen af de tomme landbrugsbygninger, må det tages i betragtning, at en etablering i landzonen betyder, at virksomheden er placeret i et område, der ikke på nogen måde er forberedt til, at der skal etableres en velfungerende og moderne virksomhed, samtidig med at der er mange ledige erhvervsarealer nær byerne.

I relation til erhvervsudviklingen kan endelig nævnes de muligheder, som ligger i støtte fra EU til gennemførelse af strukturpolitik. I den forbindelse har Fødevarerministeriet udarbejdet en plan om støtte til udvikling af landdistrikterne for perioden 2000-2006. Planen er fremsendt til Europa-Kommis-sionen med henblik på godkendelse.

I planen er der mulighed for at støtte aktiviteter, der retter sig mod levevilkårene i landdistrikterne. Indsatsen retter sig således ikke alene mod landbruget. Gennemførelsen af støtteordningerne for udvikling af landdistrikter vil være et særligt fokusområde i 2000, jf. nedenstående afsnit 3.4.

Endvidere kan nævnes Fællesskabsinitiativet Leader+, hvor et programudkast i øjeblikket er under udarbejdelse i Fødevarerministeriet. Leader+ vil erstatte det hidtidige Fællesskabsinitiativ Leader II. Formålet med programmet er at fremme en integreret udvikling baseret på nyskabende projekter i udvalgte landdistrikter gennem etablering af lokale aktionsgrupper.

Erhvervsministeriet har endvidere i fællesskab med amtskommunerne udarbejdet et forslag til mål 2-program for Danmark, der dækker visse landdistrikter. I programmet vedrører en af prioriteterne udvikling af regionerne, herunder især udvikling af nye og eksisterende rammebetingelser.

2.3 Den kommunale og amtskommunale indsats

Kommunerne og amtskommunerne har et væsentligt ansvar for at fremme udviklingen i landdistrikterne, da de står for hovedparten af den offentlige service og planlægningen af de fysiske rammer på landet.

Forskellen i det kommunale serviceniveau mellem by- og landkommunerne er blevet væsentligt indsnævret siden 1990. I 2000 afholdt bykommunerne i Hovedstadsregionen netto-driftsudgifter pr. indbygger, der var 12 pct. højere end i landkommunerne, mens forskellen tilbage i 1980 var 36 pct.

For at understrege kommunernes og amtskommunernes ansvar for at fremme udviklingen i landdistrikterne udsendte indenrigsministeren samt formændene for henholdsvis Kommunernes Landsforening og Amtrådsforeningen i april 1998 en opfordring til de enkelte kommuner og amtskommuner om at udforme en kommunal og amtskommunal politik for landdistrikterne.

Det var planen, at Indenrigsministeriet, Kommunernes Landsforening og Amtrådsforeningen i 1999 skulle igangsætte en evaluering af indholdet og omfanget af kommunernes og amtskommunernes landdistriktspolitik.

At få udarbejdet en lokal landdistriktspolitik har imidlertid været en mere langstrakt proces end forventet. Man er i mange kommuner og i de fleste amtskommuner i gang med en proces hen imod at udarbejde og implementere en landdistriktspolitik, men det blev vurderet at være for tidligt i processen at foretage en evaluering af indholdet i denne politik.

I stedet blev der i januar måned 2000 afholdt en konference omkring kommunernes og amtskommunernes udarbejdelse af en lokal landdi-

striktspolitik. Med konferencen blev der sat fokus på den proces, der er i gang i kommunerne og amtskommunerne.

Regeringen vil også i det kommende år have det som særligt fokusområde at følge kommunernes og amtskommunernes arbejde med et udforme en lokal landdistriktspolitik, jf. afsnit 3.3.

Som et element i kommunernes landdistriktspolitik kan kommunerne fremme udviklingen i landdistrikterne ved i den nye struktur-fondsperiode at igangsætte projekter med tilskud fra de regionale EU-støtteordninger. Indenrigsministeriet vil også i 2000 kunne yde støtte fra en pulje rettet mod at give støtte til de særlig vanskeligt stillede kommuners medfinansiering af EU-projekter.

Den fysiske planlægning er en væsentlig ramme og forudsætning for den lokale udvikling, også i landdistrikterne. Regeringens Landsplanredegørelse 2000 »Lokal identitet og nye udfordringer har temaet fysisk planlægning i samspil med erhvervsudvikling, transport og miljø og tilkendegiver målsætninger og politik indenfor det valgte emneområde. Landsplanredegørelsen er afgivet af regeringen til Folketinget i marts 2000.

Af Landsplanredegørelse 2000 fremgår det, at der er forskelle i hvilke forudsætninger de forskellige landdistrikter har for at skabe en selvberende udvikling. Generelt varierer landdistrikternes problemer og muligheder med de økonomiske og naturgivne forhold, herunder også deres beliggenhed i forhold til større byområder.

Regeringen vil i opfølgningen af Landsplanredegørelse 2000 igangsætte 4 konkrete samarbejdsprojekter, hvor statslige, amtskommunale og kommunale myndigheder indgår i en forpligtende dialog med andre regionale og lokale aktører. Et af målene med projekterne vil være at udvikle den enkelte regions styrker og vækstpotentialer og analysere byudvikling, bosætning på landet, lokalisering af erhverv og placering af infrastruktur.

Uanset udjævningen af forskelle i kommunalt serviceniveau mellem land og by er det vigtigt, at der til stadighed fokuseres på at udvikle nye måder til løsning af serviceopgaven i landdistrikterne.

Blandt de kommunale opgaveområder er skoleområdet ét af de vigtigste, også for bosætnings- og levevilkårene i landdistrikterne. Den lokale skolestruktur er på dagsordenen i mange

kommuner – ikke mindst i landkommuner – i disse år. Hvilken struktur, der sikrer den bedste folkeskole i den enkelte kommune, kan ikke skrives på en enkelt formel, men regeringen er opmærksom på det betydelige lokale ansvar, der hviler på kommunalbestyrelsen i disse situationer.

Indenrigsministeriets Landdistriktpulje har det som delmål at støtte projekter, der kan udvikle den offentlige og private service i landdistrikterne. Endvidere ydes der fra en pulje under de kommunale særtilskudsmidler støtte til kommuner, der gennemfører forsøg i landdistrikterne. En række af de støttede projekter retter sig mod at finde nye løsningsmodeller for den kommunale service i landdistrikterne.

Regeringen har i øvrigt i samarbejde med Kommunernes Landsforening nedsat en arbejdsgruppe, der skal vurdere forskellige muligheder for, at kommunerne kan tilrettelægge skolestrukturen mere varieret, særligt i forhold til regler for ledelse, forældreindflydelse og inddeling af skoledistrikter. Arbejdsgruppen skal bl.a. analysere, hvilke faktorer, der hæmmer henholdsvis fremmer en kvalitativ og økonomisk bæredygtig udvikling af skolestrukturen navnlig i landdistrikterne.

Den kommunale struktur kan være et element i relation til nytænkning og forbedring af den offentlige service i landkommunerne og landdistrikterne. Det er ikke mindst i de tyndt befolkede områder, at spørgsmålene om kommunale samarbejder og eventuelle kommunesammenlægninger er aktuelle.

Det er kommunerne, der har initiativet på dette felt, og regeringen arbejder løbende på at imødekomme kommunernes ønsker om at fjerne lovgivningsmæssige barrierer for kommunalt samarbejde. Med virkning fra den 1. juli 1999 er der således etableret hjemmel til fælles administration på lignings- og vurderingsområderne, og pr. 1. januar 2000 er der etableret hjemmel til kommunalt samarbejde på ejendomsskatteområdet.

I udligningsloven er der endvidere med virkning fra 2001 ændret på det kommunale grundtillæg, således at kommunerne ved en eventuel sammenlægning får lov til at beholde de hidtidige kommuners grundtillæg i 8 år.

Regeringen vil i 2000 have det som særligt fokusområde at fjerne hindringer for kommunale samarbejder og eventuelle kommunale sammenlægninger, jf. nedenstående afsnit 3.2.

3. FOKUSOMRÅDER I 2000

Regeringen har som nævnt i afsnit 2 udpeget 6 fokusområder for det kommende år, som har betydning for landdistrikterne. Disse fokusområder beskrives i det følgende.

3.1 Befolkningsudvikling og bosætning.

Regeringen vil som allerede nævnt sætte fokus på de små byers muligheder for at fremstå som attraktive bosætningsmuligheder, ved at lancere et særligt tema under Bypuljen med titlen »Små byer – store muligheder«.

Baggrunden er, at der i offentligheden er en tendens til at fokusere på de større byer og befolkningskoncentrationer og deres særlige problemer, men også mange mindre bysamfund er præget af forhold, der kan true velfærden disse steder.

Samtidig rummer de mindre bysamfund ofte en lang række kvaliteter og herlighedsværdier, som en bypolitik skal tage hånd om. Nye bypolitiske instrumenter skal udvikles og afprøves, så det er muligt at tiltrække en bred kreds af nye borgere og arbejdspladser samt sikre en fortsat bymæssig variation og kompleksitet. En bedre blanding af forskellige boformer bør tilstræbes. Det skal være muligt at vælge mellem ejerlejligheder, lejelejligheder og andelsboliger mv. Samtidig giver udviklingen inden for bl.a. IT nye muligheder for erhvervslokalisering, kontorfællesskaber og distancearbejde, der kan gøre bosætning i de mindre byer mere attraktiv for mange danskere.

Der er under by- og boligministerens Bypulje mulighed for at igangsætte lokale samarbejdsprojekter, der kan vise nye veje i byudviklingen. Bypuljen er i perioden 1999-2002 på 96 mio. kr. Hertil kommer, at bypuljen er forhøjet med i alt 100 mio. kr. for perioden 2000-2003. Den ekstra bevilling er særlig målrettet modvirkning af ghettoisering og forslumning af byområder.

Som nævnt i afsnit 2.1 er der et behov for at fremme landkommunernes og de små kommuners muligheder for at modtage flygtninge. Det vil både fremme en positiv befolkningsudvikling i landkommunerne og eventuelt kunne medvirke til at afhjælpe presset på de større bysamfund.

Regeringens ministerudvalg om integration og utilpassede unge har på denne baggrund i rapporten Bedre Integration - en samlet handlingsplan, der udkom i februar 2000, foreslået at indføre en målrettet tilskudsordning til de land-

kommuner, der medvirker ved løsning af boligsociale problemer.

Ordningen skal blandt andet sikre, at landkommunerne får et øget incitament til at afhjælpe den boligsociale opsplitning i større byområder og samtidig medvirke til en bedre fordeling af boligsociale problemer mellem kommunerne.

Regeringen har på baggrund af rapportens forslag fremsat et lovforslag om ændring af lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner og amtskommuner.

Formålet med lovforslaget er - med virkning fra 2001 - at etablere en tilskudsordning, der styrker landkommunernes muligheder for at medvirke til løsning af boligsociale opgaver, herunder modtagelse og integration af flygtninge.

I lovforslaget foreslås det, at der afsættes en årlig tilskudsramme på 40 mio. kr. Tilskuddet vil blive fordelt efter objektive fordelingskriterier fastsat af indenrigsministeren, såsom tilflytning af personer på overførselsindkomst til kommunen og det samlede antal flygtninge, som kommunen skal modtage efter kommune-kvoten.

For at understøtte de mindre kommuners muligheder for i integrationsindsatsen at udnytte de tætte kontakter, der ofte er mellem de frivillige organisationer, det lokale erhvervsliv og kommunen, har regeringens ministerudvalg om integration og utilpassede unge i sin rapport foreslået, at Indenrigsministeriets Landdistriktspulje forhøjes permanent med 5 mio. kr. årligt.

Forhøjelsen af Landdistriktpuljen vil blandt andet kunne anvendes til forsøgsprojekter vedrørende udvikling af samarbejdet mellem foreninger, virksomheder og kommuner vedrørende integrationsarbejdet. Samarbejdet kan have til formål at forbedre muligheder for beskæftigelse, uddannelse, boliger samt kultur- og fritidsaktiviteter. Forhøjelsen af puljen vil endvidere kunne anvendes til forsøgsprojekter inden for fremme af nye bosætningsformer til boligsociale formål i landdistrikterne.

3.2 Fjernelse af hindringer for kommunesamarbejder og eventuelle kommunale sammenlægninger

Som nævnt i afsnit 2.3 kan den kommunale struktur være et element i relation til nytænkning og forbedring af den offentlige service i landkommunerne og landdistrikterne.

Regeringen vil fortsat fokusere på at imødekomme kommunernes ønsker om at fjerne lov-

givningsmæssige barrierer for kommunalt samarbejde.

Folketinget behandler i øjeblikket et lovforslag fra undervisningsministeren, der skal åbne for kommunalt samarbejde på ungdomsskoleområdet, og et lovforslag fra indenrigsministeren, der skal gennemføre Opgavekommissionens forslag om at henlægge en udvidet beslutningskompetence til fælles beredskabskommissioner i de kommuner, der har samordnet deres redningsberedskab.

Regeringen forventer endvidere i begyndelsen af næste folketingssamling at kunne fremsætte et lovforslag, der har til formål at skabe hjemmel for kommunalt samarbejde om opkrævning og inddrivelse af de krav som kommunerne efter lovgivningen kan opkræve eller inddrive.

Desuden vil Indenrigsministeriet bistå kommunerne med faglig bistand til afklaring af de spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med kommunernes overvejelser om forpligtende samarbejder og eventuelle kommunesammenlægninger. Hensigten med rådgivningen er, at kommunerne får det bedst mulige grundlag for at vurdere fordele og ulemper ved samarbejder og eventuelle kommunesammenlægninger.

Regeringen vil i 2000 fortsat fokusere på fjernelse af eventuelle lovgivningsmæssige barrierer for kommunalt samarbejde, ligesom arbejdet med at rådgive kommunerne om spørgsmål i relation til samarbejder og eventuelle kommunesammenlægninger vil blive fortsat.

3.3 Opstilling af en kommunal og amtskommunal landdistrikts-politik

Som tidligere nævnt har Indenrigsministeriet, Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen i januar 2000 afholdt en fælleskonference, som satte fokus på kommunernes og amtskommunernes udarbejdelse af en lokal landdistriktspolitik. Det er hensigten, at der bl.a. med baggrund heri på et senere tidspunkt kan foretages en positiv evaluering af de kommunale politikformuleringer på dette område.

Regeringen vil således fortsat følge kommunernes og amtskommunernes arbejde med at udforme en landdistriktspolitik og vil, når processen vurderes at være tilstrækkelig fremskreden, foretage en nærmere undersøgelse af indholdet og omfanget af denne politik.

Regeringen har i Landsplanredegørelse 2000 sat fokus på samspillet mellem erhvervsudvikling, transport, miljø og fysisk planlægning. I

forlængelse heraf vil regeringen i et samarbejdsprojekt arbejde videre med begrebet »kompetenceregioner«, hvor der tages udgangspunkt i de kvaliteter og kompetencer, der allerede er i regionen. Analyserne af regionens styrker og potentialer kan spille sammen med den fysiske planlægning, de konkrete region- og kommuneplaner, og derigennem regionalt og lokalt give erhvervsudviklingen et løft og den fysiske planlægning et mere fremtidssikret indhold.

3.4 Gennemførelse af EU's landdistriktspolitik

EU's strukturpolitik, der sigter på at fremme udviklingen af landdistrikterne og fiskerisektoren, hviler på et nyt forordningsgrundlag, som dækker perioden 2000-2006.

Som led i gennemførelse af EU's strukturpolitik har Fødevareministeriet udarbejdet henholdsvis en plan om støtte til udvikling af landdistrikterne og en sektorplan for fiskeriområdet begge for perioden 2000-2006. Planerne er fremsendt til Europa-Kommissionen med henblik på godkendelse.

Forud for udarbejdelse af planerne har et omfattende udredningsarbejde fundet sted i Fødevareministeriets regi. Hensigten har været at analysere den foreliggende situation i landdistrikterne og at forberede koordinerede udkast til integrerede planer for udviklingen af landdistrikterne.

Fødevareministeren har forelagt to forslag til gennemførelseslovgivning for Folketinget – forslag til lov om støtte til udvikling af landdistrikterne og forslag til lov om ændring af lov om strukturforanstaltninger vedrørende fiskerisektoren.

Der vil således i det kommende år skulle ske en gennemførelse af støtteordninger for den kommende strukturfondsperiode. Støtteordningerne vil bl.a. fokusere på at støtte aktiviteter, der retter sig mod levevilkårene i landdistrikterne. Indsatsen retter sig således ikke alene mod landbruget.

3.5 Bedre grundlag for vurdering af udviklingen

Som nævnt tidligere er der forskelle i, hvordan et landdistrikt klarer sig afhængigt af de økonomiske og naturgivne forhold, herunder også deres beliggenhed i forhold til større byområder. Der er således et regionalt aspekt forbundet med udviklingen i landdistrikterne.

I marts måned 2000 afgav regeringen sin første Regionalpolitiske redegørelse til Folketinget. Redegørelsen viste, at der er behov for at være

opmærksom på udviklingen i de mindre gunstigt stillede regioner. Der vurderes derfor at være et behov for at skaffe mere viden om den regionale udvikling og vurdering af tiltags regionale effekt.

Til brug for de fremtidige Regionalpolitiske redegørelser igangsættes en undersøgelse vedrørende regioner, der har haft en mindre gunstig udvikling. Det vil bl.a. blive vurderet, hvad der kan forklare udviklingen i disse regioner, og hvilke barrierer og muligheder, der kan identificeres.

Endvidere forventes det, at der som led i et udvalgsarbejde i Finansministeriet skaffes et bedre overblik over fordelingen af de EU-tilskud, der tilføres de danske regioner. Endelig vil der blive igangsat et arbejde om regional konsekvensvurdering af administrative og lov-mæssige tiltag.

3.6 Forsøgsvirksomhed

For at vise nye veje for udviklingen i landdistrikterne er der fortsat et behov for forsknings- og forsøgsprojekter, der går på tværs af sektorområderne.

Indenrigsministeriets Landdistriktspulje har i perioden 1994-2000 ydet tilskud til en række perspektivrige forsknings- og forsøgsprojekter. Projekterne spænder fra erhvervsudvikling og beskæftigelsesfremme over miljøforbedringer og ressourcebesparelse til kultur- og fritidsaktiviteter.

Indenrigsministeriet har i 1999 fået foretaget en ekstern evaluering af forsøgsprojekterne under Landdistriktspuljen. Evalueringen er særdeles positiv med hensyn til effekten af Landdistriktspuljen og vurderer endvidere, at der er et behov for videreførelse af puljen.

Evalueringen viser bl.a., at hovedparten af projekterne har opfyldt egne projektmål foruden at bidrage til Landdistriktspuljens mere overordnede mål. Undersøgelsen viste endvidere, at tilskuddet har været afgørende for start af 84 pct. af projekterne, og at 73 pct. af projekterne fortsætter ud over tilskudsperiodens udløb.

Det er regeringens holdning, at Landdistriktspuljen – eventuelt med visse justeringer – skal videreføres efter 2000. Som nævnt ovenfor forhøjes puljen yderligere med 5 mio. kr. for at understøtte de mindre kommuners og lokal-samfundenes integrationsindsats. Indenrigsministeriets Landdistriktsgruppe som er sammensat af repræsentanter for landsbyernes og landdistrikternes organisationer og øvrige personer

med tilknytning til landdistrikterne, og hvor indenrigsministeren er formand, er i de seneste år blevet et væsentligt forum for udveksling af synspunkter mellem landdistrikternes repræsentanter, regeringen og offentligheden.

4. FORSKNINGS- OG UDREDNINGSPROJEKTER

Nedenfor beskrives nogle planlagte og igangsatte forsknings- og udredningsprojekter, der vedrører udviklingen i landdistrikterne. Projekterne gennemføres af Indenrigsministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Miljø- og Energiministeriet samt Erhvervsministeriet.

4.1 Foreningslivet i landdistrikterne

Det er hensigten at igangsætte et forskningsprojekt vedrørende foreningslivet i landdistrikterne. Projektet forventes indledningsvis at analysere landdistrikternes eksisterende foreningsliv, herunder foreningernes formål, medlemmer og opgaver.

Projektet vil endvidere belyse, hvilke uløste opgaver i landdistrikterne landbefolkningen peger på, og vurdere, hvilke af disse uløste opgaver civilsamfundet og foreningerne kan påtage sig. Desuden vil projektet undersøge, hvorfor civilsamfundet og foreningerne ikke løser disse opgaver, når de løser andre opgaver i landdistrikterne.

Projektet vil på denne baggrund fremlægge forslag til, hvordan der kan ske en understøttelse af civilsamfundets dynamik, der kan medvirke til, at civilsamfundet og foreningerne påtager sig uløste opgaver i landdistrikterne.

Projektet forventes at være afsluttet i år 2001.

4.2 Undersøgelse af regioner med mindre gunstig udvikling

Som nævnt i redegørelsen er der tilsyneladende forskelle i, hvordan et landdistrikt klarer sig afhængigt af de økonomiske og naturgivne forhold, herunder også deres beliggenhed i forhold til større byområder. Der er således et regionalt aspekt forbundet med udviklingen i landdistrikterne.

Der synes at være regioner, som for tiden ikke får samme del i den positive udvikling som resten af landet. Det drejer sig generelt om områder præget af udkantsforhold som Lolland,

Bornholm, Langeland og andre mellemstore øer samt enkelte egne af Jylland.

For at undersøge disse forhold nærmere, igangsættes der en undersøgelse vedrørende regioner, der har haft en mindre gunstig udvikling. Bl.a. vil der blive set på, hvad der kan forklare udviklingen i disse regioner, og hvilke barrierer og muligheder, der kan identificeres. Heri vil indgå de lokale beslutningstageres vurdering af udviklingsmulighederne for regionerne.

Projektet forventes afsluttet i år 2001.

4.3 Jordbruget i landdistrikternes økonomi og udvikling

Forskningsprogrammet vil først belyse de senere års udvikling i landdistrikterne samt landdistrikternes nuværende situation.

Programmet vil dernæst analysere landdistrikternes fremtidige udvikling og mulighederne for at påvirke denne udvikling gennem relevante politiske tiltag og fremme af alternative aktiviteter, der kan supplere eksisterende erhverv.

I programmet lægges der vægt på helhedsvurderinger, hvor jordbrugserhvervets økonomi ses som en integreret del af lokalsamfundenes økonomi, og hvor miljømæssige og landskabelige hensyn inddrages.

Projektet forventes afsluttet i år 2001.

4.4 Arealanvendelse – jordbrugeren som landskabsforvalter

I forskningsprogrammet foretages integrerede analyser, som sammenfatter virkningen af arealanvendelsen – eksisterende eller ændrede – overfor landskab, produktion, natur og miljø.

Der fokuseres bl.a. på nye driftsformer, som kombinerer miljøhensyn og hensynet til landskabelige værdier med produktionen. Et vigtigt element i den sammenhæng er samspillet mellem lokalisering og typer af ændret arealanvendelse. Forskningsprogrammet søger derudover at belyse samspillet mellem landbrugsarealer, skove og mindre biotoper, herunder betydningen af disse elementers indbyrdes placering og arealstørrelse.

Disse aktiviteter skal medføre, at den fremtidige vidensopbygning ikke blot anskuer de enkelte arealanvendelser ud fra en isoleret betragtning, men som en vekselvirkning mellem forskellige arealanvendelser med henblik på at belyse de landskabelige, økologiske, hydrologi-

ske og produktionsmæssige konsekvenser, sammenhænge og muligheder.

Forskningsprogrammet forventes at være afsluttet med udgangen af år 2001.

4.5 *Samspillet mellem styringsredskaber*

Videncenter for planlægning i det åbne land har landdistrikterne som særligt forskningsindsatsområde. Det er målet med de projekter, der evt. iværksættes at analysere samsillet mellem de forskellige styringsredskaber med henblik på at pege på, hvordan de kan udnyttes optimalt i forhold til at gennemføre en politik for landdistrikterne, især hvad angår landbruget og dets sammenhæng til landdistrikterne og det åbne land.

4.6 *Analyseprojekt vedrørende de bornholmske landdistrikter*

Fra EU's regionalfond er der bevilget midler til et analyseprojekt vedrørende de bornholmske landdistrikter. Landbrugets Udviklings & Innovationscenter på Bornholm er projektansvarlig. Analysen gennemføres bl.a. af Bornholms Forskningscenter.

4.7 *Planlægning og miljøkonsekvensvurdering af støtteordninger i det åbne land*

Miljø- og Energiministeriet vil i 2000 igangsætte et forskningsprojekt med det formål dels at kortlægge de offentlige nationale- og/eller EU-financerede støtte midler af betydning for arealanvendelsen, der er udbetalt under de aktuelle støtteordninger for jordbrug og for natur-/miljøforvaltning i to lokalområder, dels at vurdere disse ordningers miljøkonsekvenser i relation til nationale og internationale mål og strategier for natur- og miljøbeskyttelsen og den regionplanlægning, der gælder for områderne.

Målet hermed er blandt andet at udvikle metoder til miljøkonsekvensvurdering af offentlige støtteordninger rettet mod det åbne land.

Sammen med evalueringen af resultaterne af landdistriktsstøtteprogrammet, der vil blive foretaget i forhold til programmets strategi, vil det bidrage til beslutningsgrundlag for fortløbende at kunne tilpasse de omfattende offentlige støtteordninger såvel i programmet som i nationale støtteordninger, så de så effektivt som muligt fremmer målene for landdistrikterne.

Projektet forventes afsluttet i 2001.

5. AFSLUTNING

Danmarks økonomi har i de seneste år været i sund og kraftig fremgang. En udvikling der ikke mindst er kommet landdistrikterne og landkommunerne til gode. Det gælder såvel befolkningsmæssigt som økonomisk.

Denne udvikling er dog ikke kommet alle landdistrikterne ligeligt til gode, idet nogle af landets udkantkommuner ikke i helt samme grad har fået del i fremgangen. Der vil således fremover være behov for en mere differentieret tilgang til arbejdet for at fremme udviklingen i landdistrikterne.

I denne Landdistriktsredegørelse har regeringen fremlagt en række initiativer, der tager hensyn til disse forhold og bidrager til en fortsat positiv udvikling i landdistrikterne.

Hermed slutter redegørelsen.

92. møde

Mandag den 15. maj 2000 kl. 13.00

Dagsorden

1) Forespørgsel nr. F 58:

Forespørgsel til ministeren for udviklingsbistand [om, hvad ministeren kan oplyse om status for revision af strategien for dansk udviklingsbistand].

Af Jeppe Kofod (S), Jens Hald Madsen (V), Per Stig Møller (KF), Margrete Auken (SF), Ebbe Kalnæs (CD), Inger Bruun-Vierø (RV), Søren Søndergaard (EL) og Jann Sjursen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 26/4 2000. Fremme af forespørgslen vedtaget 2/5 2000).

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Medlemmer af Folketinget Peter Skaarup (DF), Kristian Thulesen Dahl (DF) og Pia Kjærsgaard (DF) har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om afhøring af sexmisbrugte børn.

(Beslutningsforslag nr. B 162).

Den eneste sag på dagsordenen var:

1) Forespørgsel nr. F 58:

Forespørgsel til ministeren for udviklingsbistand:

»Hvad kan ministeren oplyse om status for revision af strategien for dansk udviklingsbistand?«

Af Jeppe Kofod (S), Jens Hald Madsen (V), Per Stig Møller (KF), Margrete Auken (SF), Ebbe Kalnæs (CD), Inger Marie Bruun-Vierø (RV), Søren Søndergaard (EL) og Jann Sjursen (KRF). (Forespørgslen anmeldt 26/4 2000. Fremme af forespørgslen vedtaget 2/5 2000).

Formanden:

Jeg skal gøre opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse vil blive udsat til i morgen, tirsdag den 16. maj 2000.

Begrundelse

Jeppe Kofod (S):

På vegne af forslagsstillerne vil jeg godt kort motivere forespørgslen: Hvad kan ministeren oplyse om status for revision af strategien for dansk udviklingsbistand?

I øjeblikket pågår et arbejde i regeringen med at revidere udviklingsbistandsstrategien. I den sammenhæng er det vigtigt aktivt at inddrage Folketinget i processen, præcis som folketingsvedtagelse nr. V 20 fra november 1999 lægger op til.

Jeg håber derfor, at dagens debat kan bidrage til dette, og at Folketinget vedvarende inddrages aktivt i strategien for fortsat at sikre en høj kvalitet af udviklingsbistanden såvel som den folkelige og politiske forankring.

Besvarelse

Ministeren for udviklingsbistand (Jan Trøjborg):

Jeg siger tak til ordførerne for initiativet til denne forespørgsel. Det giver jo ordførerne og ministeren lejlighed til at deltage i en debat under herlige, tempererede forhold i modsætning til de vilkår, der er uden for salen.

Men det giver os også anledning til en diskussion på en på mange måder dystre baggrund, nemlig de voldsomme kampe og overgreb på civile og FN-styrker i Sierra Leone, en genopblussen af den tåbelige krig mellem Etiopien og Eritrea og de daglige voldshandlinger i Zimbabwe, hvor en desperat præsident synes med alle midler at forsøge at holde sig ved magten.

Det er overskrifter og nyheder, som må få enhver til at spørge: Skal vi virkelig blive ved med at poste penge i Afrika? Nyttet det overheadet noget? Og det nemme svar er naturligvis altid at smække med døren, smække kassen i, lukke øjnene og nøjes med at udsende stærke og forargede erklæringer.

Men det nemme svar er ikke det rigtige svar. Vi må ikke glemme ofrene, og vi må ikke glemme mulighederne for indflydelse. Vi skal ikke